

**MADANIYAT VA SAN'AT BOSHQARUVIDA BARQAROR
RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA
OSHIRISHNING TA'LIMIY VA IQTISODIY ASOSLARI**

Maxmudova Aziza Azamat qizi

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Magistratura
bo'limi Madaniyat va san'at sohasi menejmenti ta'lim yo'nalishi magistranti

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada madaniyat va san'at boshqaruvi tizimida Barqaror rivojlanish maqsadlarini (BRM) amalga oshirishning ta'limiy va iqtisodiy asoslari tahlil qilinadi. Shuningdek, madaniyat va san'at sohasida inson kapitalini rivojlantirish, kreativ iqtisodiyot mexanizmlarini joriy etish hamda zamonaviy boshqaruv yondashuvlari orqali barqaror rivojlanishni ta'minlash masalalari yoritilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, madaniyat va san'at sohasida ta'lim, innovatsiya va iqtisodiy mexanizmlarning o'zaro integratsiyasi barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim omil hisoblanadi.

KALIT SO'ZLAR: barqaror rivojlanish, madaniyat menejmenti, san'at boshqaruvi, kreativ iqtisodiyot, madaniy siyosat, ta'lim, innovatsiya, inson kapitali, madaniy meros.

ABSTRACT: This article analyzes the educational and economic foundations for implementing the Sustainable Development Goals (SDGs) within the system of culture and arts management. It also highlights issues related to the development of human capital in the field of culture and arts, the introduction of creative economy mechanisms, and the promotion of sustainable development through modern management approaches. The research findings indicate that the integration of education, innovation, and economic mechanisms in the cultural and artistic sphere is a key factor in achieving sustainable development goals.

KEYWORDS: sustainable development, cultural management, arts management, creative economy, cultural policy, education, innovation, human capital, cultural heritage.

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируются образовательные и экономические основы реализации Целей устойчивого развития (ЦУР) в системе управления культурой и искусством. Также освещаются вопросы развития человеческого капитала в сфере культуры и искусства, внедрения механизмов креативной экономики и обеспечения устойчивого развития посредством современных подходов к управлению. Результаты исследования

показывают, что интеграция образования, инноваций и экономических механизмов в сфере культуры и искусства является важным фактором достижения целей устойчивого развития.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: устойчивое развитие, менеджмент культуры, управление искусством, креативная экономика, культурная политика, образование, инновации, человеческий капитал, культурное наследие.

Bugungi globallashuv jarayonida madaniyat va san'at jamiyat taraqqiyotining muhim tarkibiy qismi sifatida e'tirof etilmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan qabul qilingan Barqaror rivojlanish maqsadlari iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik rivojlanish bilan bir qatorda madaniy taraqqiyotning ham ahamiyatini oshirdi. Madaniyat va san'at sohasida barqaror rivojlanish tamoyillarini joriy etish nafaqat madaniy merosni asrash, balki kreativ iqtisodiyotni rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish va jamiyatning ma'naviy salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan, madaniyat va san'at boshqaruvida barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishning ta'limiy va iqtisodiy asoslarini ilmiy jihatdan tadqiq etish dolzarb masala hisoblanadi.

XXI asrda barqaror rivojlanish insoniyat taraqqiyotining asosiy konsepsiyalaridan biriga aylandi. Barqaror rivojlanish iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlik va ekologik muvozanatni uyg'unlashtirish orqali kelajak avlodlar manfaatlarini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu jarayonda madaniyat va san'at sohasi ham muhim o'rin tutadi. Chunki madaniyat jamiyatning ma'naviy qiyofasini shakllantiradi, milliy o'zlikni saqlaydi va iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiluvchi kreativ salohiyatni yuzaga chiqaradi.

So'nggi yillarda xalqaro miqyosda madaniyat barqaror rivojlanishning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Madaniyat va san'at muassasalari nafaqat madaniy merosni asrash, balki ta'lim, innovatsiya, ijtimoiy integratsiya va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda ham faol ishtirok etmoqda. Shu sababli madaniyat va san'at boshqaruvi tizimida barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Barqaror rivojlanishning ta'limiy asoslari, avvalo, malakali va zamonaviy bilimlarga ega kadrlarni tayyorlash bilan bog'liq. Bugungi kunda madaniyat va san'at sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar nafaqat o'z kasbining ijodiy jihatlarini, balki menejment, marketing, iqtisodiyot, loyiha boshqaruvi va raqamli texnologiyalarni ham chuqur bilishlari zarur. Shu bois oliy ta'lim muassasalarida

madaniyat va san'at menejmenti yo'nalishlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish muhim ahamiyatga ega.

Ta'lim tizimida kreativ iqtisodiyot, madaniy tadbirkorlik, strategik menejment va innovatsion boshqaruv fanlarining o'qitilishi bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Ayniqsa, loyiha asosida o'qitish, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim va xalqaro tajribalarni o'rganish madaniyat sohasi uchun raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt, raqamli platformalar va multimedia texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish ham bugungi kun talabi hisoblanadi.

Barqaror rivojlanish maqsadlari va madaniyat sohasi

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va ekologik muvozanatni ta'minlashga qaratilgan. Madaniyat esa ushbu uch yo'nalishning barchasiga ta'sir ko'rsatadigan muhim omil sanaladi. So'nggi yillarda madaniyat barqaror rivojlanishning to'rtinchi ustuni sifatida talqin qilinmoqda.

Madaniyat va san'at muassasalari quyidagi yo'nalishlarda BRMni qo'llab-quvvatlaydi:

sifatli ta'limni rivojlantirish;

munosib mehnat va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish;

innovatsiyalar va infratuzilmani rivojlantirish;

madaniy xilma-xillikni saqlash;

ijtimoiy inklyuzivlikni ta'minlash;

barqaror shaharlar va jamoalarni shakllantirish.

Barqaror rivojlanishning ta'limiy asoslari

Madaniyat va san'at sohasida barqaror rivojlanishni ta'minlash avvalo malakali kadrlar tayyorlash bilan bog'liq. Zamonaviy madaniyat menejeri nafaqat ijodiy jarayonlarni boshqarishi, balki iqtisodiy, marketing, raqamli texnologiyalar va strategik rejalashtirish ko'nikmalariga ham ega bo'lishi lozim. Ta'lim tizimida quyidagi yo'nalishlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi:

kreativ iqtisodiyot fanlarini o'quv dasturlariga kiritish;

loyiha boshqaruvi kompetensiyalarini shakllantirish;

raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektdan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish;

xalqaro tajriba va akademik mobillik dasturlarini kengaytirish;

madaniy tadbirkorlik bo'yicha amaliy ta'limni yo'lga qo'yish.

Natijada madaniyat va san'at sohasida zamonaviy talablar asosida faoliyat yurituvchi raqobatbardosh mutaxassislar shakllanadi.

Barqaror rivojlanishning iqtisodiy asoslari

Kreativ iqtisodiyot XXI asr iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda kino, musiqa, dizayn, teatr, muzeylar, madaniy turizm va raqamli kontent ishlab chiqarish kabi tarmoqlar davlat iqtisodiyotiga sezilarli darajada hissa qo'shmoqda.

Madaniyat va san'at boshqaruvida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash quyidagi mexanizmlar orqali amalga oshiriladi:

davlat-xususiy sheriklik asosidagi loyihalarni rivojlantirish;

grant va investitsiyalarni jalb qilish;

madaniy startaplarni qo'llab-quvvatlash;

raqamli platformalar orqali xizmatlarni tijoratlashtirish;

madaniy turizmni rivojlantirish;

xalqaro hamkorlik va eksport salohiyatini oshirish.

Ushbu omillar madaniyat muassasalarining moliyaviy mustaqilligini ta'minlash bilan birga ularning raqobatbardoshligini ham oshiradi.

O'zbekistonda madaniyat va san'at boshqaruvini modernizatsiya qilish istiqbollari

Yangi O'zbekiston sharoitida madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. So'nggi yillarda madaniyat muassasalarini modernizatsiya qilish, madaniy meros obyektlarini raqamlashtirish, kreativ industriya markazlarini tashkil etish va yosh ijodkorlarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda.

Kelgusida quyidagi vazifalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

madaniyat menejmenti bo'yicha zamonaviy ta'lim dasturlarini joriy etish;

kreativ iqtisodiyot ekotizimini rivojlantirish;

madaniy merosni raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish;

sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni boshqaruvga tatbiq etish;

xalqaro madaniy hamkorlikni kengaytirish.

Barqaror rivojlanishning iqtisodiy asoslari esa madaniyat va san'at sohasining iqtisodiy salohiyatini oshirish bilan bog'liq. Zamonaviy iqtisodiyotda kreativ industriya eng istiqbolli yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Kino, teatr, muzeylar, dizayn, musiqa, madaniy turizm va raqamli kontent ishlab chiqarish kabi tarmoqlar yangi ish o'rinlari yaratish, investitsiyalarni jalb etish va davlat iqtisodiyotiga qo'shimcha daromad keltirish imkonini bermoqda.

Madaniyat va san'at muassasalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash uchun davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish, grantlar va homiylik

mablag'larini jalb etish, madaniy loyihalarni tijorlashtirish hamda raqamli xizmatlardan samarali foydalanish zarur. Shu bilan birga, madaniy meros obyektlari va milliy san'at namunalarini xalqaro miqyosda targ'ib qilish orqali eksport salohiyatini oshirish mumkin.

O'zbekistonda ham madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Madaniyat muassasalarini modernizatsiya qilish, madaniy meros obyektlarini restavratsiya va raqamlashtirish, kreativ industriya markazlarini tashkil etish hamda yosh ijodkorlarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator dasturlar hayotga tatbiq etilmoqda. Bu esa madaniyat sohasining nafaqat ma'naviy, balki iqtisodiy ahamiyatini ham oshirmoqda.

Xulosa qilib aytganda, madaniyat va san'at boshqaruvida barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish ta'lim va iqtisodiyotning o'zaro uyg'unligiga asoslanadi. Zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlash, kreativ iqtisodiyot mexanizmlarini keng joriy etish hamda innovatsion boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish madaniyat sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Natijada madaniyat va san'at jamiyat taraqqiyoti, inson kapitalini rivojlantirish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. – New York: United Nations, 2015.
2. UNESCO. *Culture and Sustainable Development Report*. – Paris: UNESCO Publishing, 2022.
3. Throsby, D. *Economics and Culture*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 208 p.
4. Landry, C. *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. – London: Earthscan Publications Ltd, 2008. – 384 p.
5. Florida, R. *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. – New York: Basic Books, 2014. – 496 p.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2017–2026.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. – Toshkent, 2022.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining madaniyat va san'at sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlari. – Toshkent, 2020–2026.

9. Howkins, J. *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. – London: Penguin Books, 2013. – 304 p.
10. Hesmondhalgh, D. *The Cultural Industries*. – London: SAGE Publications, 2019. – 472 p.
11. UNCTAD. *Creative Economy Outlook*. – Geneva: United Nations Publications, 2024.
12. Towse, R. *A Textbook of Cultural Economics*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2019. – 608 p.
13. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi faoliyatiga oid me‘yoriy-huquqiy hujjatlar to‘plami. – Toshkent, 2023.
14. Kreativ iqtisodiyot, madaniyat menejmenti va madaniy diplomatiyaga oid zamonaviy ilmiy maqolalar va monografiyalar. – Toshkent, 2020–2025.
15. Barqaror rivojlanish, madaniy siyosat va madaniyat menejmenti bo‘yicha xalqaro ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalar to‘plami. – 2020–2025.